

ELOAITAN TOIMINNASTA LISÄTIETOA

Vierailin Kaavin kunnassa kesän lopulla 2012. Ennen tuota kävin tutustumassa kunnan kotisivuihin löytääkseni niitä mielenkiintoisia turistikohteita, joita tiesin kunnassa olevan. Eloaitasta oli tosi hieno, Aulis Mustosen kirjoitus. Toki hänen artikkelinsa Eloaitan muuttumisesta nykykäyttöön on lyhyt, ja alkaa vasta vuodesta 1979. Jo muutama vuosi aiemmin oli Eloaitan nykyisenlainen toiminta alkanut, ja tässä itsekin mukana olleena muistelen seuraavaa.

Aluksi tässä A. Mustosen kirjoitusta netissä:

””

LYHYT KATSAUS ELOAITAN HISTORIAAN

(Mukaillen Aulis Mustosen tekstiä v. 1989)

Pitäjän ensimmäinen lainajvästö perustettiin Kaaville kuninkaallisella asetuksella 11.9.1794. Se rakennettiin käräjätalona olleeseen rakennukseen Niemelän maille. Nykyinen viljamakasiini-rakennus rakennettiin vuosina 1845 - 1848 täydentämään pitäjän yhteisen viljavaraston ahtaiksi käyviä tiloja. Makasiinin rakentaminen annettiin vähiten pyytävän talon tehtäväksi ja niin alimmalla tarjouksella, kuin 167 tynnyriä viljaa, rakennustyö annettiin rovasti J.A.Ottelinille.

Vuonna 1859 keisarillisen senaatin antaman asetuksen myötä makasiinissa tuli olla kaksi osastoa: siemen- ja hätäapujvästö.

Osakkaina makasiinissa olivat frelssi-, vero- ja ruunutilan haltijat, myös uudistilojen viljelijöillä oli mahdollisuus päästä osakkaiksi. Osakkaat maksoivat osuusmaksua sen mukaan miten suurta veroa he maksoivat viljelemästään tilasta kruunulle. Osakkailla oli ensisijainen oikeus saada jyviä lainaksi ja vasta sitten muilla kuntalaisilla, mikäli vaan jvästössä oli varaa lainata jyviä.

Makasiinin hoidosta vastasi johtokunta, jonka osakkaat valitsivat kokouksessa. Johtokuntaan kuului esimies (jonka tuli olla kirjoitustaitoinen), kaksi jäsentä sekä yksi jäsenten varamies. Johtokunta vastasi yhteisesti makasiini-laitokselle koituvista vahingoista. Heidän tehtävänään oli lisäksi huolehtia, ettei siemenvilja pilaannu eikä vanhene.

Makasiinin oven avaamiseen tarvittiin kolme avainta, joista kaksi oli johtokunnan hallussa ja yksi makasiinin hoitajalla. Näin ollen kukaan ei päässyt yksin makasiiniin, vaan kaikkien kolmen avainten haltijan täytyi olla paikalla ovea avattaessa.

Lainajvästöillä oli aikanaan hyvin tärkeä tehtävä. Katovuosina ne olivat suorastaan elämisen ehto, niin syömäviljan kuin siemenviljankin suhteen.

Viimeinen päätös viljan hankinnasta Kaavin lainajvästöön tehtiin 23.11.1940, jolloin päätettiin seuraavan kevään kylvöihin hankittavaksi 2000 kg kauransiemeniä.

Viljamakasiinitoiminnan päätyttyä Eloaita-rakennus oli pitkään vuokrattuna Kaavin osuuskaupan varastoksi.

Vuonna 1979 Kaavin pitäjöseura vuokrasi rakennuksen, makasiini siivottiin ja kunnostettiin kotiseutumuseoksi. Tällöin syntyi nykyisen kaltainen Eloaita.

Valtioneuvosto lakkautti lainajvästön virallisesti vasta 16.3.1989 ja omaisuus ja varat siirrettiin lahjakirjalla Kaavin Maatalousseuralle. Maatalousseuran omistuksesta Eloaita siirtyi v. 2011 Kaavin Pitäjöseuralle, joka jo aiemmin ja edelleen ylläpitää makasiinin tiloissa kotiseutumuseo-toimintaa. Museon esineistö koostuu yksityisten ihmisten pitäjöseuralle lahjoittamista esineistä. Kaavin kunta on osallisena Eloaitan toiminnassa, palkkaamalla kesän ajaksi nuoria töihin Eloaitalle.

””

Aloitin Kaavin kunnan ensimmäisenä elinkeinoasiamiehenä 1.9.1996, jolloin muutin perheeni kanssa kuntaan. Jo heti tuon syyskauden aikana vastikään perustettu Kaavin Yrittäjät ry pyysi minut kokouksiinsa, ja toiminkin koko Kaavilla olon ajan yhdistyksen sihteerinä. Lisäsihän olin kunnan elinkeinolautakunnassa esittelijä myös koko tuon komivuotisen virkakauteni.

Syksyllä 1976 yrittäjäjärjestön puheenjohtaja **Eevi-Kirsti Järvelä**, ANKI-tuotteen omistaja, esitti ajatuksen, että kuntaan saataisiin tila, jossa yrittäjät pystyvät kesäisin panemaan tuotteitaan näytteille matkailijoille. Yhdistyksen jäsenet, kun tunsivat hyvin pitäjää, ottivat puheeksi vanhan viljamakasiinin, joka on sijainniltaan mitä paras paikka tällaiseen toimintaan. Alla on valokuva muutamista Kaavin Yrittäjät ry:n jäsenistä tuolta ajalta.

Elinkeinolautakunnassa innostuttiin myös tästä kunnassa olevien yritysten kesämyyntinäyttelystä kovasti, ja jäsenet kannattivat vanhan viljamakasiinin kunnostusta tällaiseksi tilaksi. Makasiini oli jo pitkään ollut paikallisen SOK:n kylmävarastona – siellä oli pääasiassa varastoitu kalkkisäkkejä ja muita vastaavia tuotteita.

Otin yhteyden SOK:n paikallisjohtoon ja esitin asian heille. He olivat heti kiinnostuneita (olisikohan kaavilaiset luottamusmiehet, elinkeinolautakunnan puheenjohtaja **Matti Ylhäisen** innoittamina jo asiaa pohjustaneet!) tyhjentämään heille jo varsin epäkelvon varaston. Joka tapauksessa yrittäjäjärjestö lupautui maksamaan siitä tilasta maksun, joka kattaisi makasiinin omistajien tarpeen.

Loppukeväällä 1977 oli sitten tyhjän makasiinin kunnostus kesäkäyttöä varten. Olin elinkeinoasiamiehenä saanut organisoiduksi useita tahoja tekemään puhdistuksen: Luikonlahden kaivoksen painepesuriyksikkö geologi **Kurt Karlssonin** johdolla tuli pesureineen pesemään makasiinin sisältä päin. Kaavin palokunta toimitti säiliöautolla veden **Osmo Hakkaraisen** johdolla, nuorisot (lähinnä partiolippukunnan jäsenet) oli nuorisosihteerinä **Kalevi Hokkilan** opastamana avustamassa siivoustyötä, ja tietysti Kaavin Yrittäjien jäseniä oli paikalla. Näin kahden illan työskentelyn aikana saimme viljamakasiinin putipuhtaaksi.

Koska makasiinin alakerrassa oli neljä eri viljahuonetta, olivat yrittäjät jakaneet niitä kaavilaisittain kolmeen eri 'teollisuushaaraan'. Oli kangasosasto, oli metalliosasto sekä puuosasto. Näin kukin haara sai ns. oman huoneensa, vaikkakin Eevi-Kirsti Järvelän johdolla kangasosastolla oli myös metalli- ja puutöitä. Ja päinvastoin – tästä vastaavanlaisesta näyttelytoiminnasta on yksi valokuva Veljiesmessuilta Kuopiossa 1977. Yksi viljamakasiinin huone jäi sitten turisti-infotilaksi sekä kahvioksi.

Kahvion pito toi sitten päänvaivan: terveystarkastus kun vaati kahvion pidolle WC-tilat. Tämä asia ratkesi siten, että terveystarkastaja **Osmo Kekkonen** hyväksyi tien toisella puolella olevan koulun WC:n tilat tähän tarkoitukseen. Myös koulun rehtori tuon hyväksyi, sillä olihan koulutyö kesäisin loppunut.

Kunnan elinkeinolautakunta oli tehnyt päätöksen, että se palkkaa kesäajaksi muutaman kielitaitoisen koululaisen opastajaksi – eihän muutoin makasiinia olisi voitu pitää auki.

Makasiinin nimeä mietittiin rajusti etenkin yrittäjäjärjestössä, ja vihdoinkin Eevi-Kirsti Järvelä oli kehittänyt nimen: ELOAITTA. Lyhyt ja ytimekäs, ja ennen kaikkea se sisälsi kunnassa olevaa toimeliaisuutta: ammattitaitoista ja korkealaatuista pienteollisuus- ja käsiteollisuustyötä. Tämä työ antaa kunnan asukkailla leivän, maatalouden ohella, jota elinkeinohaaraa edustaa itse makasiinirakennus.

Ensimmäisenä kesänä 1977 Eloaitan ollessa auki oli pääsy yläkerran tilaan estetty, sillä kaikkien e.m. neljän viljahuoneen välikatto puuttui – sieltähän vilja oli aikoinaan laareihin valutettu. Kuitenkin jo varsin pian avaamisesta tuli puheeksi pitäjänseuran aktiivijäsenten kautta ajatus, että Eloaitan yläkertaan tehdään kotiseutumuseota varten yksi yhtenäinen suuri tila. Näin yhdistyksen jäsenet alkoivat etsiä aukon

kattamiseen sopivia lautoja. Tässä työssä kunnostautuivat erityisesti yrittäjät **Eljas** ja **Heikki Juutilainen**, joilta muistaakseni löytyivät nuo yhä yläkerran lattialautana olevat mahtavan leveät lankut.

Seuraavina kesinä yläkertaan olikin jo saatu kotiseutuaiheisia museoesineitä. Kesäksi 1978 olin tehnyt kunnan eri osista 'valokuvakartan', jonka pohjana oli peruskartta. Sen viereen olin punaisiin nauhoin kohdentanut eri nähtävyyksistä olevia valokuvia. Tämä kartta oli yhä näytillä vieraillessani Eloaitassa kesällä 1987 perheeni kanssa.

Vieraillessani Eloaitassa vuonna 1981 oli sen yläkertaan tuotu paljon vanhan, äskettäin palaneen kirkon esineistöä. Näin Eloaitta antoi tilaa myös tärkeälle henkiselle perinnölle.

Juhani Rautio
Filosofian maisteri
Järvenpää, syyskuu 2012.

Kaavin Yrittäjät ry:n hallitusta: (oik) Eevi-Kirsti Järvelä, Lempi Kammonen, Juhani Rautio ja ??.

Kaavin Yrittäjien näyttelyosastoa Veljmies messuilla 1977.

Eloaitan yläkerran osasto kesällä 1987. Raution naiset.